

Lille stormsvale

Hydrobates pelagicus

Drunnhvíti

European storm petrel

Denne lille havfugl på knap 15 cm yngler kun i Europa, hvor dens kolonier findes ved klippekyster på øer i det nordøstatlantiske område. Lille stormsvale yngler i det sydlige Island, på Færøerne, i Vestnorge, De Britiske Øer, Biscayabugten, De Kanariske Øer og Middelhavet. Artens kerneområde er Færøerne (vurderet til 250.000 par), Island (50-100.000 par) og De Britiske Øer (100-133.000 par). 50-60% af verdens ynglebestand antages at findes på Færøerne.

På Færøerne yngler lille stormsvale på de fleste øer, på steder, hvor der ikke lever rotter. Kolonien på Nólsoy er antagelig blandt verdens

største på cirka 150.000 par. Lille stormsvale yngler også i store tal på Sandoy, Mykines og på de fleste små øer. Det siges, at man i gamle dage trak en væge gennem unger af små stormsvale og brugte dem som lys. Men det er måske en skrøne.

Lille stormsvales ynglesæson strækker sig fra sidst i maj til helt hen i december, hvilket gør den til den ynglefugl med den seneste ynglesæson på Færøerne. Rugetiden er primært i juli til september. De første unger forlader kolonierne sidst i oktober, de fleste i løbet af november, og de seneste unger er set i begyndelsen af januar (J-K. Jensen, personlig observation). På

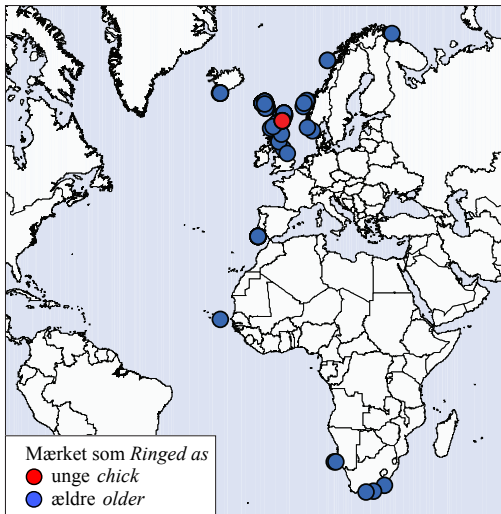

Fig. 1. Samtlige genfund af lille stormsvale ringmærket på Færøerne (n=307). *All recoveries of European storm petrels ringed in the Faroes (n=307).*

Fakta Facts

Mærkninger *Birds ringed* 37.530

- heraf mærket som unger *Ringed as chicks* 102 (0,3%)

Genmeldinger *Recoveries*

Antal genmeldinger *No. of recoveries* 307

- heraf udenfor Færøerne *Recovered abroad* 80

Antal fugle *No. of individuals* 305

- heraf mærket som unger *Ringed as chicks* 1 (0,3%)

Genmeldingsandel *Proportion recovered* 0,8%

Mærket i udlandet og genmeldt på Færøerne

Ringed abroad, recovered in the Faroes 239

Ekstremer *Extremes*

Højeste alder *Oldest bird* 22 år 0 mdr.

Længste afstand *Longest distance*

Sydafrika *South Africa* 11.063 km

Nordligst *Northernmost* Norge *Norway* (70°23'N)

Sydligst *Southernmost* Sydafrika *South Africa* (34°03'S)

Østligst *Easternmost* Norge *Norway* (31°09'E)

Vestligst *Westernmost* Island *Iceland* (20°22'W)

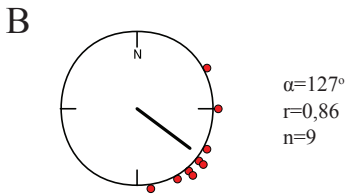
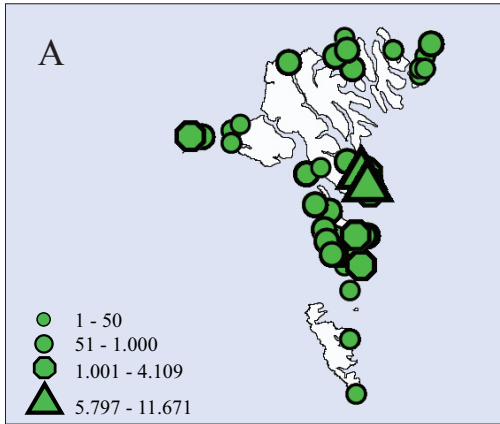

Fig. 2. A) Mærkningslokaliteter for lille stormsvale ringmærket på Færøerne (n=37.523). B) Retning af direkte efterårstræk (august-december, >100 km).
 A) Ringing sites of European storm petrels ringed in the Faroes (n=37,523). B) Direction of direct autumn migration (August-December, >100 km).

Færøerne yngler lille stormsvale typisk i dybe huller blandt sten i fjeldskred ("urø"), stenmure i ruiner og udhuse. Den besøger rederne om natten. De fugle, som ikke er ved reden, opholder sig langt til havs (Jensen 1993), og artens levevis er dårligt kendt.

På Nólsoy er mere præcise bestandsvurderinger forsøgt flere gange, dog uden større succes. Ringmærkningstal indikerer, at der er sket en drastisk nedgang i bestanden inden for de sidste årtier, både i udbredelsen på øen og i antallet af ynglepar (J-K.Jensen, personlig observation). Tilbagegangen kan skyldes at der er kommet rotter, mus og katte til kolonien (Jensen 2002, Hammer 2011). Der har muligvis været en tilsvarende nedgang på Mykines.

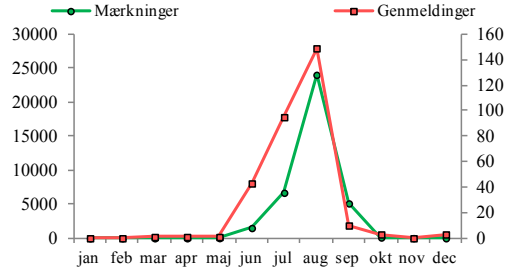

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for lille stormsvale ringmærket på Færøerne. Month of ringing (green circles) and recovery (red squares) of European storm petrels ringed in the Faroes.

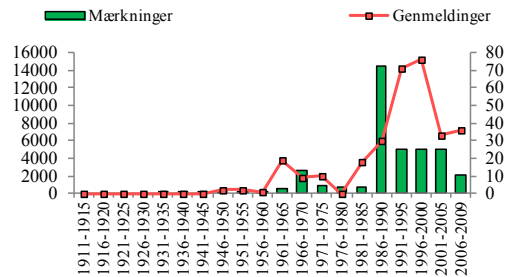

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for lille stormsvale ringmærket på Færøerne, i femårsperioder. Year of ringing (green bars) and recovery (red squares) of European storm petrels ringed in the Faroes (five-year periods).

På europæisk plan anses bestanden for at være stabil. Lille stormsvale er fredet på Færøerne.

Lille stormsvale overvintrer primært i det sydlige Atlanterhav ud for det sydlige Afrika. Enkelte fugle, overvejende fra Middelhavet, bliver nær ynglekolonierne vinteren igennem.

Mærknings- og genmeldingsdata

Med 37.530 mærkede fugle er lille stormsvale den talrigst mærkede fugleart på Færøerne. Arten er mærket mange forskellige steder (fig. 2A), blandt andet fra båd i Djúpini nordvest for Kalsoy. Flest er mærket på Nólsoy (26.100), Mykines (4.719) og Sandoy (3.920). Syv fugle er mærket på ikke nærmere angivet lokalitet. Den første lille stormsvale blev mærket i 1931 på

Tindhólmur, Vágar, og flest er mærket i 1987 (4.807), 1989 (2.969) og 1988 (2.587) (fig. 4). Som led i et internationalt projekt under ledelse af Tony Martin, hvor også Island, Norge, Irland og Storbritannien deltog (Martin 1988), blev 11.439 fugle ringmærket 1986-1989, svarende til 30% af det samlede antal mærkede små stormsvale på Færøerne.

Fuglene er ringmærket fra 24. maj til 21. november, flest (95%) i juli (6.689), august (24.040) og september (5.124) (fig. 3). Mørke nætter er ideelt for fangsten, hvorfor flere er mærket i august, hvor det er mørkere end i juli. Samtidigt er der mange voksne fugle i kolonierne. Langt størstedelen er fanget i spejlnet opsat om natten i og ved kolonierne, og ved afspilning af fuglenes kald. Kun 1% af de ringmærkede fugle er redeunger, idet disse normalt ikke kan nås i redehullerne.

Med 307 genmeldinger er 0,8% genfundet. På De Britiske Øer er genmeldingsandelen omkring 2% og i Norge 8% (Wernham m.fl. 2002, Bakken m.fl. 2003). Den lave genmeldingsandel i det færøske materiale skyldes formentlig, at kun et fåtal af aflæsningerne blev registreret tidligere. Størstedelen af de gen-

meldte fugle er mærket på Nólsoy (71%). 227 er genfundet på Færøerne og 80 i udlandet (fig. 1). Genmeldingerne er især fra de lokaliteter, hvor der målrettet ringmærkes stormsvale, som for eksempel på Nólsoy, Fair Isle (Skotland) og ved Algarve-kysten i Portugal. De genfundne fugle er mærket på Færøerne i yngletiden, 6. juni til 26. oktober.

239 små stormsvale ringmærket i udlandet er genmeldt på Færøerne, fordelt med én fra Island, 168 fra Skotland, 7 fra England, én fra Irland, 50 fra Norge og 12 fra Portugal (fig. 6). Flere fugle er aflæst flere gange.

Træk, overvintring og spredning

Kun én fugl mærket som redeunge er genmeldt. Den blev mærket 26. oktober 1990 på Nólsoy og aflæst 20. juli 1993 på Fair Isle, næsten 3 år gammel.

Små stormsvale flyver mod sydøst i august-december (fig. 2B). To aflæsninger på Fair Isle af fugle kun fire dage efter mærkning viser, at lille stormsvale i yngletiden kan strejfe vidt omkring i Nordøstatlantien. Det gælder også en fugl mærket 11. august 2002 i Salthøvdi, Sandoy, som 17 dage senere blev genmeldt i

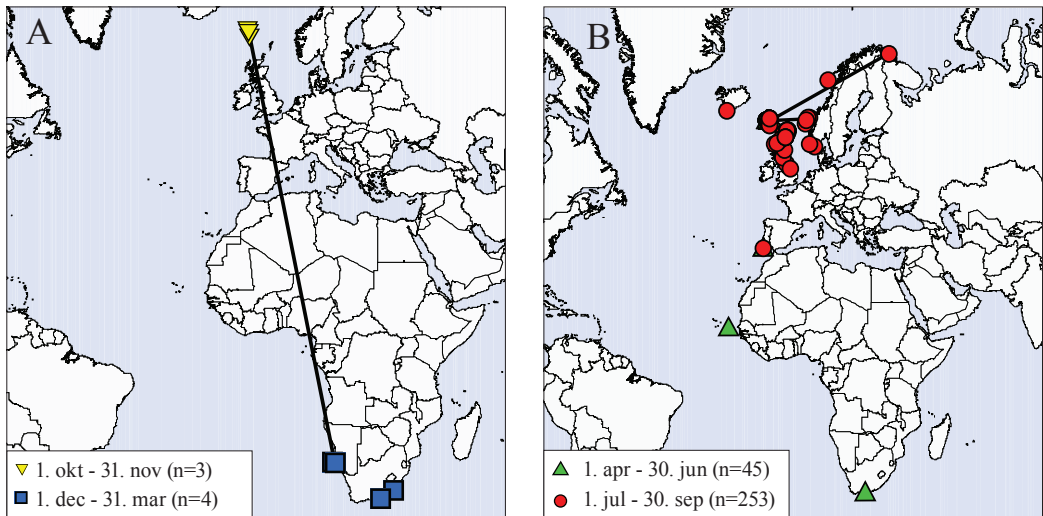

Fig. 5. Genmeldinger i A) efteråret og vinteren, og B) foråret og yngletiden. Linjer angiver direkte træk. Recoveries during A) autumn and winter, and B) spring and breeding season. Lines indicate direct migration.

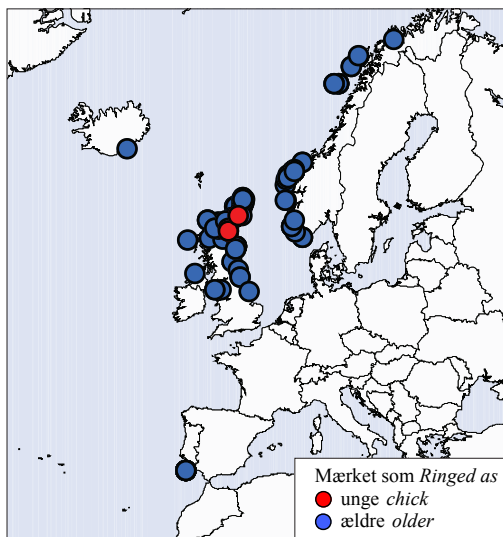

Fig. 6. Mærkningslokaliteter for lille stormsvale ringmærket i udlandet og genmeldt på Færøerne (n=239). *Ringling sites of European storm petrels ringed abroad and recovered in the Faroes (n=239).*

Finnmark i Nordnorge (fig. 5B), 1.914 km fra mærkningsstedet og svarende til en gennemsnitshastighed på 127 km/døgn.

Små stormsvale ringmærket på Færøerne og genfundet samme "efterår" i udlandet, er alle genmeldt i august, fordelt på Shetlandsøerne (3), Ydre Hebrider (2), Vestnorge (1) og Finnmarken, Norge (1) (fig. 5B). Måske er der tale om udveksling mellem forskellige ynglekolonier, inklusive fra Island (fig. 5B), frem for et egentlig efterårstræk, da stormsvaleerne yngler sent på året. Dette understøttes af, at 214 små stormsvale ringmærket i udlandet i yngletiden (juli-september), er genmeldt enten samme ynglesæson (n=45) eller i en senere ynglesæson (n=171) på Færøerne (fig. 6). Det drejer sig om 161 fugle fra Skotland, fem fra England, én fra Irland, 46 fra Norge, to fra Portugal og én fra Island. Eksempelvis blev en lille stormsvale, mærket 10. august 1988 omkring midnat ved Wick i Skotland, aflæst et døgn senere på Nólsoy, 443 km mod nordnordvest. Af 12 fugle mærket 8. juni til 10. juli ved Algarvekysten i Portugal som voksne, er 10 genmeldt 1-2 måneder senere på Færøerne og to 1½ år

senere. Hvorvidt disse fugle er portugisiske ynglefugle er uvist.

Efterårets sidste genmeldinger på Færøerne er fra 2., 8. og 12. oktober. På Færøerne forlader ungerne først kolonierne fra sidst i oktober til ind i december, flest i november (J-K. Jensen, personlig observation). Ingen genmeldinger fra udlandet af færøske fugle er fra efterårstrækket i september-november. I vinterperioden (december-marts) er tre færøske små stormsvale genfundet ved Namibias og Sydafrikas kyster (fig. 5A). Én mærket 25. august 1987 på Nólsoy blev fundet frisk død (af en færing!) 23. december 1987 ombord på en båd ud for Namibia. De to øvrige blev mærket 20. juni 1991 på Nólsoy og 9. august 2002 i Skálavík og blev meldt omkommet på grund af dårligt vejr henholdsvis 17. december 1995 og 31. december 2006 ved Sydafrika, omkring 11.000 km fra Færøerne.

Om foråret, april-juni, er færøske små stormsvale genmeldt i udlandet i Sydafrika (1), Vestsahara (1) og Portugal (15) (fig. 5B). Alle 15 færøsk-mærkede stormsvale genmeldt fra Portugal er aflæst ved Faro, langs Algarvekysten 1993-2002. De første fugle tilbage på Færøerne fra vinteren er fra 4. juni (3) og 11. juni (3), og i alt er 29 genmeldt i juni.

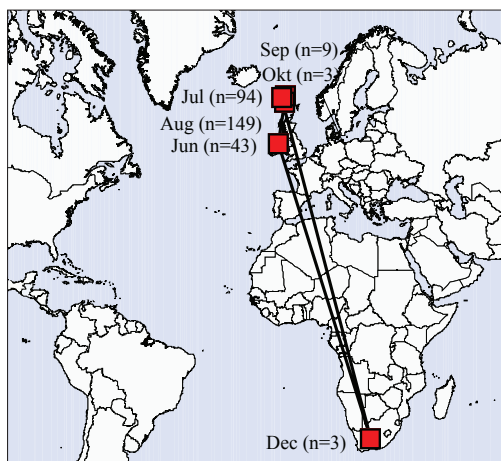

Fig. 8. Månedlige gennemsnitspositioner for genfund af lille stormsvale ringmærket på Færøerne. *Monthly mean positions for recoveries of European storm petrels ringed in the Faroes.*

Fugle, som er mærket og genmeldt i yngletiden (juli-september) op til tre år efter mærkningen, er i gennemsnit genmeldt 173 (0-2.773) km fra mærkningslokaliteten (n=124), fordelt på Færøerne (88), Island (4), Norge (7), Skotland (23), England (1) og Portugal (1). Fugle, som er mærket i yngletiden og genmeldt i yngletiden *over* tre år efter mærkningen, er i gennemsnit genmeldt 81 (0-831) km fra mærkningslokaliteten (n=81), fordelt på Færøerne (69), Island (2), Skotland (9) og England (1). Fugle i sidstnævnte gruppe (> tre år) var med sikkerhed i en kønsmoden alder, da de blev genmeldt, og dermed sandsynligvis ynglefugle.

På Færøerne er 47 genmeldt på mærkningslokaliteten og 30 mellem 2 og 55 km fra mærkningslokaliteten, i gennemsnit 6 km, og med længste flytning mellem Nólsoy og Mykinesholmur (to fugle). To små stormsvale er genmeldt mere end én gang: En fugl, mærket 11. september 1949 i Mikladalur, Kalsoy, blev aflæst i 17. juli 1955 og igen 21. juli 1957 på mærkningslokaliteten. En anden fugl, mærket 22. juli 1956 i Mikladalur, Kalsoy, blev aflæst 17. juli 1961 og igen 23. juli 1962, begge gange på mærkningslokaliteten.

Lille stormsvale strejfer muligvis rundt til de forskellige kolonier i løbet af yngletiden. Alternativt skifter de mellem ynglelokaliteterne fra år til år.

Genmeldings- og dødsårsager

95% af genfundene er af fugle aflæst i forbindelse med ringmærkning. Blot 5% af genmeldingerne er af døde fugle (fig. 7A), og det afspejler artens levevis langt til havs, hvor døde fugle normalt ikke findes. Den hyppigste kendte dødsårsag er dræbt af kat eller fugl (fig. 7B). Et tilsvarende mønster er fundet på De Britiske Øer og i Norge (Wernham m.fl. 2002, Bakken m.fl. 2003). Den længstlevende fugl blev ringmærket 8. august 1987 på Breiðarókfjeldet, Nólsoy og aflæst 24. august 2009 på Nólsoy, 23 år efter. En anden fugl, mærket 8. august 1962 på Shetlandsøerne blev aflæst 17. juli 1994 på Nólsoy, svarende til en levealder på mindst 32 år og 11 måneder. Den længstlevende europæiske lille stormsvale blev mærket på De Britiske Øer og aflæst i en alder af mindst 33 år og 0 måneder.

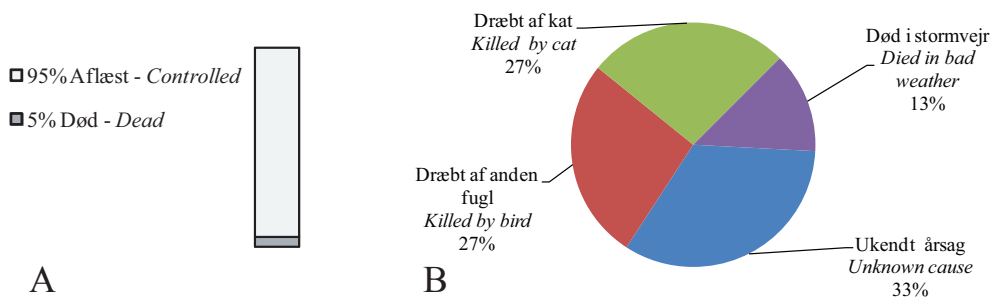

Fig. 7. A) Genmeldingsårsager (n=303) og B) dødsårsager (n=15) for lille stormsvale ringmærket på Færøerne. Cause of A) recovery (n=303) and B) death (n=15) of European storm petrels ringed in the Faroes.

English summary

The European storm petrel is the most numerously ringed bird species in the Faroes with 37,530 ringed birds. The majority has been ringed on Nólsoy (26,100) where they are ringed either in or close to the large colony which is estimated to hold 150,000 pairs. During 1986-1989 a high number were ringed (11,439) in a regional cooperative ringing initiative under the coordination of Tony Martin, where Britain, Iceland and Norway also participated. European storm petrels have been ringed from 24 May to 21 November, most in August (24,040). 0.3% were ringed as chicks. 307 have been recovered, 80 of them from abroad. Only 0.8% have been recovered, most of them con-

trolled during ringing activities, in the Faroes and abroad. All recoveries are of birds ringed between 6 June and 26 October. Two recoveries of birds in Fair Isle, Shetland only four days after ringing in the Faroes, seem to suggest a wide dispersal in the NE Atlantic as does a bird ringed 10 August 1988 in Wick, Scotland and caught the day after on Nólsoy, 443 km NNE of the ringing site. Autumn migration is from late October to early December towards S. The wintering area of European storm petrels is off the coast of South Africa. Most have been controlled (95%). The main causes of death of recovered birds are killed by other bird (27%) or by cat (27%).